



Kara, B., Özcan, A. F. (2025). Polis in pandemi öncesi, pandemi dönemi ve sonrasında müdahale ettiği suç içeren olayların analizi. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 359-382.

POLİSİN PANDEMİ ÖNCESİ, PANDEMİ DÖNEMİ VE SONRASINDA MÜDAHALE ETTİĞİ SUÇ İÇEREN OLAYLARIN ANALİZİ*

Bülent KARA**

Ahmet Furkan ÖZCAN***

Öz: Polis teşkilatı, toplumun huzur ve güvenliğini sağlamakla sorumlu en önemli kamu hizmeti sunan devlet organlarından birisidir. Suçun önlenmesi, suçluların yakalanması ve adalete teslim edilmesi gibi görevlerle, toplumun düzeninin korunmasında hayati bir rol üstlenmektedir. Polis teşkilatı, 7 gün 24 saat esasına göre halkın hizmetinde çalışmaktadır. Bu yoğun ve sürekli görev bilinci, teşkilatın disiplinli ve özverili yapısını da ortaya koymaktadır. Pandemi döneminde de uzaktan çalışamayan, 7/24 çalışmaya devam eden meslek gruplarından biri olan polis teşkilatı, halk sağlığını korumaya yönelik ek sorumluluklar üstlenmiş; aynı zamanda suç ve suçlularla mücadeleye de kesintisiz olarak devam etmiştir. Bu süreçte artan toplumsal kaygı ve ekonomik belirsizliklerin, suç oranlarını etkileyen önemli faktörler arasında yer aldığı düşünülmektedir. Bu çalışmada, polisin müdahale ettiği kriminal suçlar ve adalete sevk ettiği vakalar; pandemi öncesi, pandemi dönemi ve sonrası olarak üç ayrı zaman diliminde incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla yapılan çalışmada, Emniyet Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı ve TÜİK gibi çeşitli kamu kurumlarının yayımladığı istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, pandemi döneminde ve öncesinde Adalet Bakanlığı'na polis tarafından sevk edilen suç ve suçluların sayısının pandemi sonrasında ciddi derecede artış gösterdiği tespit edilmiştir. Bu artış, sadece nicel bir değişimi değil, aynı zamanda toplumun güvenlik algısında yaşanan dönüşümü de yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Polis, Suç, Suçlu.

ANALYSIS OF CRIMINAL INCIDENTS RESPONDED TO BY THE POLICE IN TURKEY BEFORE, DURING AND AFTER THE PANDEMIC

Abstract: The police force is one of the most important public institutions responsible for ensuring public peace and security. It plays a vital role in maintaining social order through duties such as preventing crime, apprehending offenders, and delivering them to justice. The police serve the public 24 hours a day, 7 days a week. This constant and intensive responsibility reflects the disciplined and devoted structure of the organization. During the pandemic, when remote work was not possible, the police continued to operate without interruption and also assumed additional responsibilities related to public health protection. Increasing social anxiety and economic uncertainty during this period are considered key factors influencing crime rates. This study aims to examine the criminal incidents that the police responded to and the cases they referred to the judiciary during the pre-pandemic, pandemic, and post-pandemic periods. For this purpose, data

* Bu makale "Polisin Pandemi Öncesi, Pandemi Dönemi ve Sonrasında Müdahale Ettiği Suç İçeren Olayların Analizi" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Prof. Dr. NÖHÜ, İTBF, Sosyoloji, bkara@ohu.edu.tr

 ORCID ID: 0000-0001-6021-085X

*** Yüksek Lisans, NÖHÜ, Sosyoloji, furkan9@gmail.com

 ORCID ID: 0000-0002-3088-9432

from various public institutions such as the General Directorate of Security, the Ministry of Justice, and the Turkish Statistical Institute were utilized. The research revealed that the number of crimes and offenders referred to the Ministry of Justice by the police increased significantly in the post-pandemic period. This increase not only reflects a quantitative change but also indicates a transformation in the public's perception of security.

Keywords: *Pandemic, Police, Crime, Criminal.*

Polis tüm dünyada toplumun huzur ve güvenliğini sağlama konusunda 7 gün 24 saat görev yapan kamu görevlisidir. Ülkemizde de polislik mesleği ve polis teşkilatı uzun bir geçmişe sahip kamusal hizmet sunan mesleklerden biridir. Polisler halkın can ve mal güvenliği için çaba gösteren mesleklerden biridir. Polisler kanunların kendilerine verdikleri yetkilere dayanarak, uyuşturucu, hırsızlık, cinayet, insan ticareti, taciz, tecavüz, trafik güvenliği, mali suçlar, koruma vb. konularda görev yapmaktadırlar.

Pandemi dönemi tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sancılı geçmiş olan bir süreç olarak tarihe geçmiştir. Bu süreç içerisinde sağlık görevlileri ve emniyet teşkilatı görev başında kalmışlardır. Yaşanan kapanma döneminde suç olaylarına müdahalede vazifelerini her zaman olduğu gibi zamanında ve gereken şekilde müdahale etmişlerdir.

Bu çalışmada polislerin müdahale ettikleri olaylara ilişkin istatistikler pandemi öncesi, pandemi dönemi ve pandemi sonrası olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın kavramsal çerçevesinde öncelikle pandemi konusunda genel bilgiler verilmiştir. Ardından suç kavramı ele alınmış ve polis teşkilatına Türkiye özelinde yer verilmiştir.

Son bölümde ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adalet Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün web sitelerinden elde edilen ve ulaşılabilen istatistiklerle söz konusu dönemde polisin suç ve suç olaylarıyla ilgili olarak adalete sevk ettikleri kişilerle ilgili mahkeme türüne göre istatistikler yorumlanmaya çalışılmıştır.

1.Kavramsal Çerçeve

1.1.Pandemi Kavramı Ve Covid-19 Pandemisi

Pandemi çok geniş alanda veya küresel kapsamda gerçekleşen, uluslararası sınırları aşarak çok sayıda insanı etkisi altına alan bir salgındır (Porta, 2008, s. 179). Pandemiler, insanların sağlığını tehdit eden ve bulaşarak yayılım gösteren hastalıklardır (Özkoçak, Çetli ve Koç, 2020, s. 1088). Bir hastalığın pandemi olarak kabul edilmesi WHO tarafından belirlenir. Dünyada geçmişten günümüze kara veba, kolera, İspanyol gribi, domuz gribi gibi birçok pandemik hastalık yaşanmıştır. Karşı karşıya kalınan COVID-19 (Koronavirüs hastalığı) toplumu pandemik krize sürükleyen bir hastalık olmuştur (Kestel, 2020, s. 23). COVID-19 dünya çapında çok hızlı yayılım göstermiş ve yüksek ölüm oranları yaşanmış ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 11 Mart 2020'de COVID-19'u pandemi olarak ilan etmiştir (Ciotti vd., 2020, s. 365; Estevão, 2020, s. 5). Tablo 1'de de Kasım 2023'e göre küresel ve WHO bölgelerine göre ölüm sayıları, aşılama oranları verilmiştir. Kasım 2023 olmasına ve aşılama olmasına rağmen vakaların olduğu görülmektedir. Ancak Tablo 1'de hem kümülatif hem de son 7 gündeki vakaların çoğunluğunun Avrupa bölgesinde yer alması ilginçtir.

Çin'in Hubei eyaleti Wuhan'da, Aralık 2019'da kaynağı bilinmeyen alt solunum yolu vakaları tespit edilmiştir (Ciotti vd., 2020, s. 365; Riou ve Althaus, 2020, s. 1). Kaynağı belirlenemeyen ilk vakalar "etiyojisi bilinmeyen pnömoni" olarak nitelendirilmiştir (Casella, Rajnik, Aleem, Dulebohn ve Napoli, 2022, s. 1). Araştırmalar sonucunda COVID-19'un şiddetli akut solunum sendromu koronavirüs 2 (SARS- COV-2), olarak isimlendirilen yeni koronavirüsten kaynaklandığı tespit edilmiştir. SARS- COV-2, soğuk algınlığına

sebebiyet veren yayılım gösteren diğer koronavirüslerden farklıdır (Baloch, Baloch, Zheng ve Pei, 2020, s. 271).

2020 yılında gerçekleşen COVID-19 salgınından dolayı, Dünya Sağlık Örgütü küresel çapta pandemi ilan etmiştir. Bu sebeple tüm ülkeler, bireyler ve toplumlar açısından alışlagelmişin dışında tutum ve yasaklar zincirini izleyen tedbirler almak mecburiyetinde kalmışlardır. Buna bağlı olarak alınan tedbirler doğrultusunda, ekonomik ve toplumsal açıdan bazı etkiler ortaya çıkmaktadır (Ünüvar Demirci, 2022, s. 4).

Pandemiyi kontrol altına alıp halkın sağlığını korumak için uygulanacak en etkili yöntem, insanların yakın temasta bulunmalarının önüne geçmek olduğunu savunan dünya genelindeki tüm devletler, ülke sınırları içinde ve hatta ülke sınırları dışında sosyal mesafenin artırılması için daha önce örneği görülmemiş politikalar uygulamıştır. Uygulanan bu politikalarla COVID-19 enfeksiyonunun yayılmasını yavaşlatarak bireylerin hayatlarını kurtarmak ve semptomları gösteren hastalara tıbbi bakım uygulanırken ülkelerin sağlık altyapısına binecek olan yükü azaltmaktır (Thunström vd., 2020, s. 179-180).

1.2.Suç Kavramı

Suç, hukuki, kriminolojik, sosyolojik vb. yönleri olması nedeniyle birçok disiplinde incelenen bir kavramdır. Ceza Hukuku suçu kanunda ceza yaptırımına bağlanan eylem olarak ele alırken, kriminoloji suçu kişinin bazı etkenlere bağlı olarak suç işleme iradesi ile ortaya koyduğu eylem olarak ele alır. Sosyoloji suçu bazı sosyal etkenlere bağlı olarak ortaya çıkan toplumsal normlardan sapıcı eylem olarak ele alır.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde suç kelimesi “törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış” şeklinde tanımlanmaktadır. Suç kelimesinin Türkçe kaynaklarda daha eski bir tanımı ise Divan-ı Lügatit Türk adlı eserde “sapma, yönünden kayma, cürüm” şeklinde yapılmaktadır (<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/su%C3%A7>).

Türk Ceza Hukuku doktrinde yazarların suçu ne şekilde tanımladıklarına bakılacak olursa; Özbek vd. suçu “tipe uygun, hukuka aykırı, kusurlu insan davranışı” şeklinde tanımlamaktadır (Özbek vd., 2013). Tipe uygunluk, ceza kanununda suç olarak tanımlanan ve yaptırıma bağlanan eyleme uygunluğu ifade etmektedir. Kanunilik ilkesinin gereği olarak cezai yaptırıma bağlanan bir eylemin kanunda suç olarak tanımlanması ve tüm unsurlarının belirlenmesi gerekmektedir. Hukuka aykırılık, kanuni suç tanımına uyan eylemin gerçekleştirilmesinde, meşru savunma, amirin emri gibi herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin bulunmaması anlamındadır. Kusurluluk ise, kişinin gerçekleştirmiş olduğu suç eyleminden sorumlu tutulabilmesini ifade eder. Bir kimsenin işlediği suç eyleminden ötürü sorumlu tutulabilmesi için, eyleminin ne anlam ifade ettiğini ve meydana getireceği sonuçları algılama, eylemi gerçekleştirme sürecinde davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olması aranmaktadır.

Dönmezer’in tanıma göre suç “sorumlu bir kişi tarafından, olumlu veya olumsuz bir eylemle meydana getirilen ve ceza yaptırımı taşıyan bir kanunda yer alan tanıma uygun bulunan hukuka aykırı bir fiil” şeklinde tarif etmektedir. Dönmezer’e göre suç teşkil eden eylemlerin topluma zarar vermesinin karşılığı olarak ve toplum adına, bu eylemler karşılığında ceza uygulanmaktadır (Dönmezer ve Erman, 2016).

Özgenç suçu “kamu düzeninin sürekliliği için muhafaza edilmesi gereken hukuksal çıkarların aleni şekilde ve bilerek ihlal edilmesi ya da bu çıkarları korumak için konulmuş hukuk kurallarını ihlal etmemek için özen göstermeyen kişinin davranışı ile hukuka uygunsuzluk biçiminde karşılaşılan özel bir durum” şeklinde tanımlamaktadır (Özgenç, 2006). Özgenç’in ifadesinde göre, suçu düzenleyen kanun, norm ve ceza şeklinde iki ana unsurdan oluşur. Norm suç sayılan eylemi yasaklayıcı ve emredici kanun hükmünü ifade eder.

Buna göre ceza kanunlarında “kimsenin eşyasını çalma”, “kimseyi öldürme”, “kimseye küfretme” gibi normlar bulunur. Her bir normun korumayı amaçladığı bir hak ve menfaat bulunmaktadır. Hırsızlığı yasaklayan norm mal varlığı hakkını korumayı hedeflerken, öldürmeyi yasaklayan norm kişinin yaşam hakkını korur. Korunan hukuki değere yönelik saldırıları bir cezai yaptırıma bağlayan normlar, kişileri norma uygun davranmasını sağlamayı amaçlar (Göktürk vd., 2012).

Suç olgusu zamana ve mekâna göre farklı anlamlar ifade etmektedir. Eskiden suç sayılan bir eylemin daha sonradan suç olmaktan çıkarılması ya da bir ülkede suç sayılan eylemin diğer bir ülkede suç olmaması mümkündür. Örneğin yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)’nın 440 ve 441 maddelerinde suç olarak düzenlenen zina eylemi 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu’nda suç olarak düzenlenmemektedir. Mekâna göre uygulama farklılığı bakımından örnek olarak eş cinsel ilişkiler bazı ülkelerde suç olarak düzenlenmezken bazı ülkelerde suç sayılmaktadır.

1.2.1. Teorik Çerçeve ve Suç Kavramı

Suç kavramı geçmişte ve günümüzde halen önemli bir çalışma alanı olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda suç kavramının ele alınış biçimleri tarihsel süreç içerisinde farklı bilimsel veya metodolojik bağlamlarda yer bulmuştur. Bireyin biyolojik veya psikolojik özellikleri ile bağdaştırılırken toplumsal bir sorunsal olarak da ele alınmış ve incelenmiştir. Geçmişten günümüze gelen süreçte suç kavramının idrak edilmesi için kriminoloji bilimi ortaya çıkmıştır.

Suç olgusunun multidisipliner yapısı tek bir suç tanımı yapılmasını zorlaştırmaktadır. Suç olgusu, antik çağlarda şeytani bir olgu veya ruhsal hastalık olarak algılanmış ve daha çok dinsel değerler ile bağdaştırılmaktadır. Suç ve günah bağdaştırması ortaçağ boyunca devam etmektedir. Ortaçağ’ın sert ve acımasız Ceza Hukuku sistemine tepki olarak, 18. yüzyılda suça yaklaşımda bir rasyonelleşme görülmekte ve suçu tanımlarken suçlu ile toplum arasındaki ilişki esas alınmaya başlanmıştır. Bu dönemin teorisyenlerine göre suç kişinin hukuk kuralları ile olan çelişmesinden doğmaktadır (Akpınar, 2018).

1.2.1.1. Klasik Okul

19. yüzyılın sonlarına doğru gelindiğinde klasik okul gelişmeye başlamıştır. Klasik okulda kişinin kendi eylemlerinin sonuçlarını tartıktan sonra özgür iradesi ile suç işlemeye yöneldiği, iradi olarak suç işleyen kişinin de cezalandırılması gerektiği kabul edilmektedir.

Okulun önemli düşünürlerinden Beccaria, Ceza Hukuku tarihinin en önemli eseri olarak nitelendirilen “Suçlar ve Cezalar” isimli kitabında, suçu önlemenin şiddetli, hızlı ve suç ile orantılı ceza tehdidi ile mümkün olduğunu belirtmektedir. Ona göre şiddetli cezanın işlevselliği insanlarda suç işlemekten kaçınma bilincini doğurabildiği ölçüdedir (Eskici Katırcıgil, 2017).

Klasik okulda öne sürülen düşünceler, suçu ve suçluyu soyut olarak ele alması, suçlunun kişisel özelliklerini göz önünde bulundurmaması, her suçluya aynı cezayı öngörmesi, topluma yeniden kazandırma gibi bir sisteme yer vermemesi bakımından eleştirilmiştir (Özbek vd., 2013).

1.2.1.2. Pozitivist Okul

Klasik okuldan sonra etkili olan pozitivist okulda, suç araştırmalarında deneysel ve bilimsel yöntemler uygulanmaya başlanmıştır. Pozitivist düşünürler determinist bir yaklaşımı benimseyerek, suçun bazı biyolojik, psikolojik ve sosyolojik etkenlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunmaktadır. Pozitivist okul düşünürleri suçun ne suretle meydana

geldiğinin bazı bilimsel ölçümler ile ortaya konabileceğini, aynı yöntemlerle suçun ne suretle engellenebileceğinin de anlaşılabileceğini ifade etmektedir.

Garafalo suçu özgür iradenin bir sonucu olarak değil, kişinin biyolojik yapısının ürünü olarak görmektedir. Pozitivist yaklaşımda ileri sürülen bu tanımlamalar suçun yalnızca ahlaki değerleri değil, milli, dini değerler gibi geniş bir değerler düzenini bozmaya yönelik davranış şeklinde de gerçekleşebileceği gerekçesiyle eksik görülmektedir (Alacakaptan, 1975).

Pozitivist öğretide cezanın doğal bir olay olan suçu önlemek adına yeterince işlevsel olmadığı, suçu önleyenin suçluya yönelik bazı tedavi tedbirleri olduğu ileri sürülmektedir. Cezanın amacı toplumsal faydayı muhafaza etmek olmalıdır denilmektedir. Kişiye ceza verilmesinin sebebinin, onun özgür iradesi ile suç işlemesi değil, toplumsal fayda açısından tehlikelilik yaratması olduğu ifade edilmektedir. Toplumsal faydaya tehdit oluşturan her insan özgür irade sahibi olup olmadığına bakılmaksızın cezalandırılmalıdır.

1.2.2.Modern Kriminolojide Suç Teorileri

Suçlu açıklamaya çabalayan teoriler zamanla yalnızca teolojik etkenlere dayanmayı reddetmiş, suç ile toplum yapısı, sosyal yapı ve ruhsal yapı arasında bağlantıları incelemeye yönelmektedir. Modern kriminolojide suçu açıklayan birçok teori ortaya konulmuş bulunmaktadır. Her teori suçlu davranışı farklı temellere dayandırmaktadır. Bu farklılaşmanın bir önem arz etmediği, zira her teorinin bir yönüyle gerçeği yansıttığı, asıl önemli olanın suçun önlenmesi konusunda ilkelerin belirlenmesi olduğu belirtilmektedir (Sokullu Akıncı, 2020).

1.2.2.1.Biyolojik Teoriler

Temeli pozitivist düşünceye dayanan biyolojik teoride, suçlu kişinin biyolojik ve genetik bakımdan, diğer insanlara göre farklı olduğu ileri sürülmektedir. Biyolojik teorilerde, suçun ailenin genetiği ile birlikte nesiller arasında aktarıldığı, çocuğun anne ve babada bulunan suçluluk özelliklerini genetik aktarımla kazandığı belirtilmektedir.

Lombroso bazı hayvanların doğaları gereği vahşi olması gibi bazı insanların da doğuştan zorunlu olarak suçlu olduğunu ifade etmektedir (Dönmezer ve Erman, 2016). Bu nedenle suçun insanın iradesine bağlı olarak gelişen bir olgu olmadığını, tabiat koşullarının bir sonucu olduğunu, bu nedenle de suça verilecek cezalar ile suçun önlenemeyeceğini ileri sürmektedir. Suçlu insana uygulanacak özel önleyici önlemlerin cezadan daha etkili olacağını belirtmektedir.

Lombroso suçluları doğuştan suçlu, itiyadi suçlu, ihtirasi suçlu ve tesadüfi suçlu olarak sınıflandırmaktadır. Suçluların üçte biri doğuştan suçlulardan oluşmaktadır. Diğer kesimi oluşturanlardan tesadüf suçlular kazara suç işlemiş ve aslında topluma önemli derecede zarar vermemiştir, yalnızca kanun önünde suçlu konumundadır. İtiyadi suçlular ise doğuştan suçlu ile kurduğu temas veya içsel sancıları sonucunda suça yönelen insanlardan oluşmaktadır. İtiyadi suçluların doğuştan suçlu ile benzeşme riski bulunmaktadır. İhtirasi suçluluk normal bir bireyin genellikle başkalarına yardım etmek amacıyla suç işlemesidir. Bu tip suçlular sonradan pişmanlık göstermektedir (Lombroso, 2021).

Biyolojik teorisyenlerden Goring, 3000 suçlu üzerinde yapmış olduğu “İngiliz Mahkum: İstatistiksel Bir Çalışma” adlı deney çalışması sonucunda suçluluğun fiziksel bir tipi olduğu sonucuna varamadığını ifade etmekte ve Lombroso'nun teorisini eleştirmektedir. Goring araştırmasında suçluların suçlu olmayanlara göre daha kısa ve daha zayıf oldukları sonucuna varmaktadır. Bu kişilerin bu fiziksel özellikleri nedeniyle çalışma hayatında dezavantajlı olduklarını ve bir suç işledikten sonra kaçma imkânlarının daha kısıtlı olduğunu, bu nedenle daha yüksek oranda suçlu olduklarını ileri sürmektedir. Goring, bir suç işleyene

kadar hiç kimsenin suçlu olmadığını fakat zekâ problemleri olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca hiçbir biyolojik anormalliği olmayan bir kişinin ahlaki anormalliğe sahip olması durumunda da suç işleyebileceğini belirtmektedir (Hanbay, 2019).

Erken dönem teorilerin aksine, çağdaş biyolojik teorilerde suç yalnızca kişinin biyolojik özellikleri ile bağdaştırılmamakta, biyolojik özelliklerin yanında sosyal etkenlerin rolü de incelenmektedir. Suç ve genetiğin ilişkisi incelenirken evlat edinilen çocuklar ve ikiz kardeşler üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Örneğin Christiansen 3596 ikiz kardeşi konu edinen incelemesinde, ikizlerin resmi suç kayıtlarını analiz etmiş ve sonucunda tek yumurta ikizlerinin çift yumurta ikizlerine göre suç işleme konusunda daha yüksek oranda benzeştiklerini bulmuştur. Bir başka örnek Hutchings ve Mednick'in 1000 adet evlat edinilmiş erkek çocukla yapmış oldukları çalışmadır. Bu çalışmada biyolojik babası suçlu olan erkek çocukların %21,4'ünün, evlat edinen babası suçlu olan erkek çocukların %11,5'inin ve babalarının sabıka kaydı olmayanların %10,5'inin suç işlediği ortaya konmaktadır. Her iki babanın sabıka kaydının bulunduğu durumlarda ise evlatlıkların suç kaydı %36,2'nin üzerindedir (Canter, 2020).

Biyolojik teoriler ailenin kültürel, psikolojik ve sosyal özelliklerini göz ardı etmesi, yapılan araştırmalarda sınırlı bir denek grubunun kullanılması, bu nedenle elde edilen verilerin tüm suçluları temsil edici olmaması nedeniyle eleştirilmektedir.

1.2.2.2. Psikolojik ve Psikanalitik Teoriler

20. yüzyılda gelişen psikolojik ve psikanalitik teorilerin savunucuları suçu kişinin sahip olduğu bazı rahatsızlıkların, ruhsal bozuklukların neticesi olarak tanımlamaktadır. Psikolojik teoriye göre suçluluk, onu meydana getiren dürtüler ve psikolojik süreçlerden ayrı olarak ele alınamayacaktır. Aichorn insanın dünyaya geldiğinde asosyal bir varlık olduğunu, içinde yaşadığı toplumun kurallarından haberdar olmadığını, sosyalleşmeye başladıkça bu kuralları öğrendiğini ve kendi arzu ve istekleri ile toplumsal düzenin gerekleri arasında içsel dengesini oluşturduğunu belirtmektedir. Suçlu davranış insanın sağlıklı bir sosyalleşme süreci geçirememesine ve bu nedenle bazı psikolojik problemler yaşamasına bağlı olarak meydana gelmektedir (Akpınar, 2018).

Schmallegger suçun genellikle çocukluk çağında edinilen olumsuz öğrenme ve koşullanma biçimlerinden ya da kişinin zihinsel süreçlerinde meydana gelen bazı problemlerden kaynaklanan bir olgu olduğunu ifade etmektedir. Psikopati, kişinin yeteri düzeyde sosyalleşememesi ve davranışlarının yaşadığı çevre ile sürekli bir çatışma halinde olması şeklinde tanımlamaktadır. Psikopatik kişilik bozukluğu olan bireylerde empati kuramama, suçluluk hissetmeme, pişmanlık duymama gibi davranış şekilleri görülmektedir. Bu davranış şekilleri ise kişide saldırganlığa yol açmaktadır. Psikopatinin sosyalleştirme ve iyi bir evlilik gibi yollarla iyileştirilebileceği ileri sürülmektedir (Gökulu, 2019).

Psikanalist yaklaşımın öncüsü olan Freud'a göre çocuğun kişiliği id, ego ve süperegona gelişimi ile şekillenmektedir. İlkel dürtülerden ibaret olan id, ego tarafından baskılanmaktadır. Ego yeterli gelişimi gösteremediğinde kişide bilinçdışı bir "suçluluk duygusu" meydana gelmekte ve suç böylelikle işlenmektedir. Psikanalist yaklaşıma göre suç id, ego ve süper ego arasındaki dengesizliğin bir sonucu olarak meydana gelmektedir. Kişi, idin yönetiminde suç işlemektedir. Suç davranışının, kişinin içsel çatışmalarının dışsal tezahürü olduğu ifade edilmektedir (Söylev, 2022).

Psikanalitik teoriler, ileri sürülen tezlerin test edilebilir olmaması, soyut id, ego ve süperegona kavramlarına dayandırılması ve suçun toplumsal yönlerini göz ardı etmesi nedeniyle eleştirilmiştir.

1.2.2.3.Sosyolojik Teoriler

20. yüzyılda gelişen sosyolojik teorinin savunucuları suça neden olanın toplumun kendisi olduğunu, bazı sosyal etkenlerin kişiyi suça ittiğini ifade etmektedir. Suçun yalnızca kişisel özelliklerle açıklanması yeterli görülmemekte, yaşanılan çevredeki sosyal olaylar ve ilişkilerin de suçun oluşmasında etkili olduğu belirtilmektedir. İlk sosyal kriminolog Quetelet “Toplum suçu hazırlar, suçlu ise ancak bir araçtır” demektedir (Sokullu Akıncı, 2020).

Sosyolojik teoriler kendi içinde sosyal yapı teorileri, sosyal süreç teorileri ve sosyal çatışma teorileri olarak gruplanmaktadır.

1.2.2.3.1.Sosyal Yapı Teorileri

Sosyal yapı teorisinde, suçun ve toplumsal yapının bağlantılı olduğu, toplumsal yapıdaki bazı olumsuzlukların suçu meydana getirdiği, bu olumsuzların önlenmesi ile suçun da önlenileceği ileri sürülmektedir. Sosyal yapı teorileri kendi içinde fonksiyonalist, gerilim, alt kültür ve sosyal ekoloji teorileri olarak gruplanmaktadır.

Fonksiyonalist teorisyenlerden Durkheim, suçun her toplumda var olduğunu ve var olmasının olağan olduğunu vurgulamaktadır. Birbirinden farklı psikolojik, biyolojik ve sosyal özellikleri olan insanların bir arada yaşaması, bazılarının davranışlarının genelden sapıcı olmasını ve suç teşkil etmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bencil isteklerini sınırlandırmayı başaramayan insanlar var oldukça toplumda istekler çatışması meydana gelmektedir. Durkheim “anomi” ibaresi ile ifade ettiği bu çatışma halini bir sosyal hastalık olarak tanımlamaktadır. Anominin yerini sosyal normlar aldığında insanların kendi istekleri bu normlar arasında denge kurmayı öğreneceği belirtilmektedir. Bazı durumlarda suçun toplum için yararlı olduğu, zira suçun toplumun üyelerine değerlerini hatırlattığı ve sosyal gelişmenin önünü açtığı ifade edilmektedir (Bal, 2014). Böylelikle sosyal çatışmanın yerini uzlaşma almaktadır.

1.2.3.2.Sosyal Süreç Teorileri

Suç sosyalleşme sürecinde öğrenilmiş bir davranış biçimi olarak kabul eden sosyal süreç teorileri, kendi içinde sosyal öğrenme teorisi, kontrol teorileri ve etiketleme teorileri olarak gruplanmaktadır.

Sosyal öğrenme teorisine göre kişi suçu başkalarından ve sosyal çevreden öğrenmektedir. Teorinin temelini oluşturan taklit teorisinin kurucusu olan Tarde, suçlu insanın normal olarak doğduğunu, sonradan suçlu davranışı öğrendiğini ileri sürmektedir. Ona göre insan çevresindeki diğer insanların davranışını taklit etmektedir.

Kontrol teorileri, insanların aksi öğretilmedikçe sık sık anti sosyal davranışlar gösterdiğini ileri sürmektedir. Eysenck’e göre sosyalleşme sürecinde bir davranış neticeleri ile birlikte benimsenmekte, olumsuz neticeleri olan davranış daha az tekrarlanırken, olumlu neticeleri olan davranış daha kolay benimsenmektedir. Yine kontrol teorisyenlerinden olan Hirschi her insanın suç işleme potansiyeline sahip olduğunu vurgulamaktadır. Aile, iş, arkadaş çevresi ile bağları kuvvetli olan insanların, suç işlemeleri durumunda bu toplumsal bağlantılarının zarar göreceğini bildikleri ve bunu istemedikleri için suç işlemekten kaçınacakları ifade edilmektedir. Toplumsal bağları zayıf olan insan ise kolaylıkla suç işlemeye yönelebilmektedir (Akpınar, 2018).

Etiketleme teorilerine göre, toplumsal olarak güçlü konumdaki bir grup insan kendi menfaatleri ile uyumlu kurallar belirlemekte, bu kurallarla birlikte sapma kavramı da meydana gelmektedir. Sapma aslında davranış türünün kendisini ifade etmemekte, o davranışa karşılık toplumda ve hukuk düzeninde uygulanan süreci ifade etmektedir. Bir davranış toplumda onaylanmaz ve kanunda da cezaya bağlanırsa o davranış suç olarak

etiketlenmektedir. Toplumun alt tabakasına mensup bireyler diğerlerine kıyasla daha fazla etiketlenmektedir (Sokullu Akıncı, 2020). Toplumda etiketlenen birey de daha fazla oranda suç işlemeye yönelmektedir.

1.2.3.3.Sosyal Çatışma Teorileri

Sosyal çatışma teorilerinde, toplumda bireyler arasında eşitsizlik olduğu, bu eşitsizliğin de sınıflar arasında çatışma doğurduğu belirtilmektedir. Toplumdaki sınıfların çıkarları birbiriyle çatışırsa, her sınıf kendi çıkarlarını korumak adına suç işlemeye yönelebilmektedir.

Sosyal çatışma teorisyenlerinden Bonger'e göre, kapitalist sistemde adalet güçlü ve zengin olanların yararına hizmet etmektedir. Bunun sonucunda güçsüz olanlar kendi yararlarını koruyabilmek adına savunma mekanizması geliştirmektedir. Bu savunma mekanizmaları çoğunlukla yasal temelde mümkün olamamaktadır. Böylelikle suç alt sınıflarda yoğunlaşmaktadır. Bonger, suçu önleyecek olanın toplumsal sınıflar ayrımının ortadan kaldırmak olduğunu ileri sürmektedir (Burkay, 2008).

Suç ve suçlu kavramları sübjektif bir yaklaşımla ele alınarak durumun koşullarına göre önce o suçun meydana gelme süreci ortaya konulmalı, daha sonra suçun tekrarlanmasını önlemenin yolları aranmalıdır. Çağdaş Ceza Hukuku yaklaşımında, otoriter ve liberal olmak üzere iki ana eğilim bulunmaktadır. Liberal eğilim, cezalandırmanın son çare olarak başvurulması gereken bir kurum olduğunu, Ceza Hukuku ile toplumsal düzen korunurken bir yandan da insan haklarının korunması gerektiğini, suçlu ile toplumun çıkarları arasında uzlaşmanın sağlanması gerektiğini savunmaktadır. Otoriter eğilim ise Ceza Hukukunda tek amacın toplumsal düzeni sağlamak olduğunu, suçlu ile toplum arasında toplum menfaatinin üstün tutulması gerektiğini, ağır ve etkin yaptırımlar ile toplumsal düzenin korunması gerektiğini savunmaktadır (Dönmezer ve Erman, 2016). Günümüzde Ceza Hukukunun önleme ve ödetme olmak üzere iki amacı olduğu daha yaygın kabul görmektedir. Suçluya verilen ceza ile işlemiş olduğu eylemin toplumda meydana getirdiği zararın karşılığı ödetilmek amaçlanmaktadır. Suçlunun topluma kazandırılması ile ilgili uygulamalarda ise kişinin yeniden suç işlemesinin önlenmesi ve suçlu olarak damgalanmasının önlenmesi amaçlanmaktadır. Ceza mekanizmasından beklenen bu amaçların sağlanabilmesi için, yapılacak araştırmalarda suçun nedenleri kadar suçluluğun önlenmesi konularına da önem verilmesi gerekmektedir.

1.3.Pandemi-Suç İlişkisi

Ekonomik koşullar yoksulluk, gelir eşitsizliği ve işsizlik dahil—şiddet suçları ve yaralanmaların önemli belirleyicileri olarak kabul edilir (Blumstein vd., 2000, s. 506; Goin, 2018, s. 62). Şiddet oranları, yoğun sosyoekonomik dezavantaj ve yüksek gelir eşitsizliği ile karakterize edilen mahallelerde en yüksektir (Rowhani-Rahbar vd., 2019, s. 27). Şiddet ve suçluluk konusundaki ırksal eşitsizlikler, kısmen siyahiler arasındaki işsizlik oranlarının beyazlara göre daha yüksek olması (ve daha düşük ücretler ile açıklanmıştır (Grogger, 1998, s. 757). Ekonomik koşullar ile şiddet arasındaki bağlantı karmaşıktır. Örneğin, yoksulluk, erken çocukluk dönemindeki çevreleri ve şiddet riskini artıran koşullara maruz kalmayı şekillendirir; bu koşullar düşük kaliteli eğitim, gençlerde davranış sorunları ve mahallelerde sosyal düzensizlik gibi faktörlerle ortaya çıkar (Sharkey vd., 2020, s. 25). Resmi ve sürekli istihdama erişimi olmayan bireyler, mali ihtiyaçlarını karşılamak için suça yönelebirlirler. Ekonomik nedenlerle işlenen suçlar, şiddeti de içerebilir (Rosenfeld, 2009, s. 289). Ekonomik stres faktörleri ve gelir eşitsizliği, aynı zamanda psikososyal yollarla, örneğin olumsuz duygular ve azalan sosyal kontrol yoluyla şiddeti artırabilir (Agnew ve Brezina, 2019, s. 148). İstihdam, gelir sağlamanın yanı sıra, prososyal bağlar kurarak suçtan korunmayı da sağlayabilir ve kişinin suç işlemek için ayırabileceği zamanı kısıtlayabilir. Gelir eşitliği ve

istihdamın, mahalle sosyal sermayesi ve kaynaklara erişim gibi geniş toplumsal faydalar sağlayarak şiddeti önleyebileceği öne sürülmektedir. Örneğin, koronavirüs pandemisi sırasında toplumsal şiddet önleme programları personellerini izne çıkarmak zorunda kalmıştır; şiddet önleme uzmanları çalışmadığında, toplumsal şiddet artabilir. Sosyoekonomik durum ile şiddet arasındaki iyi bilinen kesitsel ilişkilere ve bu ikisini bağlayan teorilere rağmen, şiddet oranlarının ekonomik koşullardaki değişimlere duyarlı olup olmadığına dair kanıtlar karışıktır (Uggen ve Wakefield, 2008, s. 193). Birçok çalışma, kötüleşen ekonomik koşullar ile mali nedenlerle işlenen suçlar (örneğin hırsızlık, soygun) arasında bir ilişki bulmuş, ancak diğer şiddet suçları ile bir bağlantı tespit edememiştir (Aaltonen vd., 2013, s. 535).

COVID-19 bağlamında en az üç suçla ilgili teori önemlidir. İlk olarak, rutin faaliyetler teorisi, bir suçun, suç işleme eğiliminde olan bir fail, uygun bir hedef ve yeterli korumanın olmaması ile açıklandığını öne sürer ve suçların iş, aile ve sosyal hayat gibi rutin faaliyetlerle etkilendiğini vurgular (Hoeboer vd., 2024, s. 279). Suçu açıklayan teorilerden rutin faaliyetler teorisine göre, suç işlemeye ikna olmuş bir suçlu, suçlunun hedefinde bir mağdur ve mağduru suçludan koruyacak mekanizmaların yokluğu bir araya geldiğinde suç meydana gelmektedir (Dolu, 2009). Bu teoriye göre insanların günlük rutin faaliyetlerindeki değişimler suç fırsatlarında da değişim yaratmaktadır. Araştırmacılar doğal afetler, terör veya salgın hastalıklar gibi istisnai olayların, sosyal düzende ve insan davranışında önemli değişikliklere yol açarak, suç davranışını etkileyebileceğini belirtmektedir: örneğin, 2005 yılında Louisiana'da ve Teksas'ta meydana gelen Katrina Kasırgası'nın ardından, insanların tahliye edildiği bölgelerde suç oranları azalmıştır. Başka bir örnekte, 2011 yılında Avustralya'nın Brisbane kentinde meydana gelen sel sırasında mala yönelik suçlarda önemli bir artış meydana gelmiş ve selin azalmasının ardından suç oranları önceki seviyelerine geri dönmüştür (Revital ve Haviv, 2022). COVID-19 kısıtlamaları, sosyal etkileşimleri kısıtlayarak aile ortamında yeterli korumayı azaltabilir, bu nedenle aile içi şiddet gibi suçlarda artış beklenebilirken, kamusal alanlardaki suçlarda azalma olabilir çünkü kamusal etkileşimler azalmıştır. Ayrıca, COVID-19 kısıtlamaları hareketliliği azaltıp çevrimiçi iletişimi artırdığından, uygun hedefler çevrimdışı yerine çevrimiçi hale gelmiştir ve bu da çevrimiçi suçlarda artışa, çevrimdışı suçlarda ise azalmaya yol açabilir. İkinci olarak, rasyonel seçim teorisi, suçları, fırsatlar ve sonuçlarla ilgili bilgilerin suç işlemeyi rasyonel bir seçim haline getirdiği şeklinde açıklar (Karstedt, 1994, s. 859). Bu teoriye göre, COVID-19 kısıtlamaları sırasında, yüksek kazançlı ve düşük riskli suçlar, örneğin konut dışı binaların soyulması gibi suçlar artabilir. Ayrıca, sosyal kısıtlama önlemleri, mağdurun failin haberi olmadan yardım aramasını zorlaştırdığı için ev içi şiddetin algılanan riskini azaltmış olabilir. Bu da ev içi şiddetin artmasına yol açabilir (Hoeboer vd., 2024, s. 280).

Üçüncü olarak, genel gerilim teorisi, insanların gerilim ve stresi hafifletmek amacıyla suç işlediklerini öne sürer (Agnew, 1992, s. 51). Bu teori, objektif gerilim (genellikle stresli olarak deneyimlenen durumlar, örneğin COVID-19 nedeniyle hastaneye yatış) ile öznel gerilim (kişiye özgü olarak stresli olan durumlar, örneğin evde kalma emirleri, bazıları için son derece stresli olabilirken başkaları için daha az stresli) arasında ayırım yapar. Genel gerilim teorisi ayrıca gerilim yaratan üç tür olayı ayırt eder: olumsuz uyarıcıların tanıtılması, olumlu uyarıcıların ortadan kaldırılması ve kişinin hedeflerine ulaşamaması. Teori, gerilimle başa çıkmanın rolünü vurgular (suç davranışı, uyumsuz bir başa çıkma stratejisi olarak kabul edilebilir) ve rasyonel seçim teorisine benzer şekilde suçun maliyetlerinin rolüne de dikkat çeker. Bu teoriye göre, COVID-19 ve kısıtlamalar (örneğin, karantinalar) özellikle hedeflere ulaşamama ile ilgili olarak artan gerilimlere (örneğin, bir barmen işini kaybettiği için ailesini destekleme hedefine ulaşamayabilir) ve azalan başa çıkma yeteneklerine (örneğin, karantina nedeniyle daha az sosyal destek) yol açar ve bu da hırsızlık, konut dışı soygunlar ve aile içi

şiddet gibi düşük algılanan maliyetlere sahip suçlarda artışa neden olabilir (Hoeboer vd., 2024, s. 281).

Covid-19'un suç oranlarının yanı sıra suç türlerinin değişmesine, belirli suçların mecra değiştirmesine yol açtığı da ileri sürülmektedir. Aile içi şiddet olaylarının artması ve mal varlığına yönelik suçların siber alanda daha çok işlenmeye başlanması buna örnek gösterilmektedir. Nitekim Mohler vd. 2020 yılında yaptıkları çalışmada 2 Ocak 2020'den 18 Nisan 2020'ye kadar Los Angeles'ta ve 2 Ocak 2020'den 21 Nisan 2020'ye kadar Indianapolis'te polise yapılan günlük çağrı sayılarını analiz etmiş, aile içi şiddet çağrılarında artış tespit etmiştir (Mohler vd., 2020).

Benzer şekilde olası suç mağdurlarının pandemide eve kapanması, hırsızlık suçunun işlenmesi ihtimalini azaltmaktadır. Yapılan araştırmalarda pandemi döneminde evden hırsızlık olaylarının azaldığı sonucuna varılmaktadır (Ayas, 2021). Bu durum, hırsızlık suçunu işleyecek faillerin daha çok açıkta bırakılan eşyalar hakkında veya araçlardan hırsızlık işlemesi sonucu doğurabilecektir. Nitekim Ashby'in 2020 yılında yapmış olduğu çalışma ile Austin ve Los Angeles şehirlerinde, eve kapanmaların uygulandığı dönemde araç hırsızlığı vakalarının önemli ölçüde arttığı ortaya konulmaktadır (Ashby, 2020).

Covid-19'un çocukların suça itilmesine etkisi de araştırmalara konu olmaktadır. Revital ve Haviv 2021 yılında yaptıkları çalışmada Ocak 2019 ile Aralık 2020 arasındaki dönem için İsrail Polisinin resmi istatistiklerinden elde ettiği haftalık çocuk suçu oranlarını analiz etmiştir. Çalışmada altı suç kategorisi incelenmiştir: adam öldürme, silahlı soygun, saldırı, cinsel saldırı, malvarlığına karşı suçlar ve uyuşturucuyla ilgili suçlar. Araştırmada saldırı ve uyuşturucu suçlarında düşüş olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç çocukların kapanma sürecinde birlikte suç işleme motivasyonu bulduğu akran grubundan uzak kalması, olası suç mağdurları ile temasın önlenmesi, polisin kamusal alanda etkinliğinin artması, uyuşturucu maddelerin kolaylıkla temin edildiği bar, gece kulübü gibi eğlence mekânlarının kapanması ile ilişkilendirilmiştir (Revital ve Haviv, 2022).

Sonuç olarak pandemi, sadece bir sağlık krizi olarak değil, aynı zamanda sosyolojik bir durum olarak da ele alınmalıdır. COVID-19 salgını, bireylerin günlük yaşam rutinlerinden, ekonomik faaliyetlere kadar toplumsal yapının birçok boyutunu kökten değiştirmiştir. Rutin faaliyetler teorisi ışığında değerlendirildiğinde, insanların evde kalma, sosyal izolasyon ve hareket kısıtlamaları gibi önlemlerle birlikte gündelik yaşam aktiviteleri kesintiye uğramış, bu durum suç fırsatlarını ve sosyal davranışları önemli ölçüde etkilemiştir. Pandeminin getirdiği toplumsal değişimler, sağlık sorunlarını toplumsal bir krize dönüştürmüştür; işsizlik, finansal güvencesizlik ve artan stres gibi unsurlar, ev içi şiddet, yolsuzluk ve organize suç faaliyetlerini tetiklemiştir. Bununla birlikte, dijitalleşme ile birlikte siber suçlar artış göstermiş ve bireylerin çevrimiçi aktiviteleri suçlular için yeni fırsatlar yaratmıştır. Sağlıkla ilgili bir mesele olan pandemi, eşitsizlikler, sosyal gerilimler ve suç artışları gibi toplumsal dinamikleri de etkileyerek, devletlerin baş etmekte zorlandığı geniş çaplı bir sosyolojik sorun haline gelmiştir.

1.4.Türk Polis Teşkilatı

Çalışmamız kapsamında kadim devlet geleneğine sahip olan ülkemizin kolluk yapılanması başlı başına bir araştırmanın konusu olacak mahiyettedir. Bu bağlamda polis teşkilatımızın detaylı bir şekilde ele alınması mümkün olmayacaktır. Polis teşkilatının ele alınması noktasında bir diğer önemli husus ise doğrudan polis kavramının ele alınmasının yeterli olmamasıdır. Burada polis kavramına genelden yani devlet kavramından yola çıkarak ulaşmamız yerinde olacaktır. Öncelikle devlet kavramının kısaca tanımlanması ve daha sonra polis ile ilintili bağlamların ele alınması gerçekleştirildikten sonra polis kavramı ele alınacaktır.

1.4.1 Devlet

Geleneksel toplumlarda vuku bulan bireysel ve bağımsız yaşam biçimi zaman içerisinde dönüşerek günümüzdeki toplumsal yaşamın sürdürüldüğü devletler haline gelmiştir. Devlet kavramının gelişimi içerisinde Antik Yunan medeniyetindeki “Polis” kavramı devlet olgusunu ifade ederken, Machiavelli’nin “Prens” adlı eserinde ise günümüzdeki devlet kelimesi ilk defa kullanılmıştır (Gözler, 2015, s. 113).

Devlet kavramının tanımlanması hususunda tarihsel arka planda ele alınması gereklidir. Bu Kapsamda devletin kuramsal olarak ele alınması yerinde olacaktır. Bu doğrultuda öncelikle aile kuramı toplumsal yapının en temel yapısı olan birimden yola çıkıp, devlete giden süreci teorik olarak ele almıştır (Şenel ve Şenel, 2018, s. 12). Aile bireylerinden büyüyerek gensleri, genslerde birleşerek tribuları meydana getirerek bugünkü devlet yapılanmasının kökenleri kuramsallaştırılmıştır (Şenel, s. 12-13). Bu kuramlara ek olarak devletin doğuşunu iktisadi saiklerle açıklamaya çalışan, birey iradesi aklı neticesinde veya hukuksal temelde ele alan kuramlarda bulunmaktadır (Şenel, s. 14-15).

Devlet; nüfus. Toprak ve egemen güç unsurlarının birbirleri ile bütünleşerek oluşturduğu bir sistemler bütünü olarak tanımlanabilir (Gözler, 2015, s. 113-114). Bu tanımlama doğrultusunda bu üç unsurun birlikte var olması, bir toprak parçasında nüfusun bir arada bir egemen güç tarafından idame ettirilmesi olarak söylenebilir. Günümüzde ise devlet kavramının tanımı birbirinden farklı kapsamlarda birçok kişi veya kurum tarafından yapılmaktadır (Haklı, 2021; 18-25).

Konumuz bağlamında devletin tanımı yapılmıştır. Yapılan tanımlamadan sonra devletin temel fonksiyonlarından biri olan güvenlik açısından ele alınması elzem olacaktır.

1.4.2 Kolluk

Kamu düzeninin sağlanması noktasında önemli yere sahip olan kolluk, bu gayeyle hareket ederek kamu yararı ve bireysel özgürlükler arasında dengeli bir hareket biçimi oluşturur. Kolluk kamu düzeninin sağlanması açısından kamu güvenliği, kamu sağlığı ve kamu esenliğini sağlamakla yükümlüdür. Kolluk bu amaç doğrultusunda hareket ederken hukuk normlarının çizmiş olduğu sınırlar içerisinde hareket ederek kolluk faaliyetini gerçekleştirmesi gereklidir. Kolluk faaliyetleri konumuzla ilintili olarak idari kolluk faaliyetleri olarak ele almamız mümkündür. Bu bağlamda yasal zemin içerisinde sadece maddi alana kamu yararı amacıyla müdahale eden idari kolluk bireysel hakların korunması noktasında da büyük bir öneme haizdir (Gözübüyük ve Tan, 2021, s. 625-626).

1.4.3 Polis

Devletler, iç ve dış güvenliklerini sağlarken, devletin ve toplumun ihtiyacına göre oluşturdukları kolluk gücünden yararlanırlar. Bu kolluk gücünün görev, yetki ve sorumluluklarını da kendileri belirlerler. Fakat her ne kadar devletler kendi ihtiyaçlarına göre kolluk güçlerini dizayn etseler de, birçok devletin kolluk yapılanması hemen hemen aynı tehditlerin çözümünde görev almalarından ötürü birbirlerine de benzerlik gösterirler. Örneğin, kolluk gücü arasında en belirgin benzerliklerden biri, iç güvenliğin sağlanmasında polis teşkilatlarının kullanılması ve benzer görevleri üstlenmeleridir. Benzerliklerinden bahsederken bireysel güvenlikle ilgili olarak bir benzerlikten daha bahsedilebilir ki o da devlet sınırları içerisinde insanların bireysel güvenliklerinin korunmasına yönelik olarak en yoğun görev polis teşkilatlarına veya benzer bir kolluk yapılanmasına verildiğini söyleyebiliriz. En azından Türk polis teşkilatı için durum kesinlikle böyledir.

Kolluk teşkilatlarının özellikle de polisin iç güvenliği sağlamadaki önemi kritiktir. Bu bağlamda suç ve suçlularla mücadele edilmesi hatta suçların önlenmesi noktasında yürütülen

faaliyetlerin önemi tartışılmazdır. Kolluk faaliyetleri açısından önleyici ve bastırıcı faaliyetler olarak iki ana başlık altında ele alınmaktadır. Önleyici kolluk faaliyetleriyle suç bağlamında suçun önlenmesini sağlamak esas olurken, bastırıcı kolluk faaliyetinde suç faillerinin yakalanması gibi durumlar temelinde değerlendirilmektedir (İnal, Ayhan, Şekeroğlu, Deniz ve Duygu, 2020, s.2).

Kategorize edilen önleyici ve bastırıcı kolluk faaliyetleri güvenlik açısından büyük bir öneme haiz olmakla beraber suçun doğmadan önlenmesine yönelik faaliyetler daha büyük bir öneme haizdir.

Devletler ve toplumlar ışığında suç sorunsalı geçmişte olduğu gibi günümüzde de üzerine düşülen bir konu olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda devletler suça ve suçun doğuşundan illiyet bağına kadar birçok yönüyle ele alınması yönünde çaba göstermiştir. Suçun analiz edilmesi irdelenmesi şüphesiz çok önemlidir. Burada suçun oluşumunun ve nedenselliğinin deşifre edilmesiyle de suçun önlenmesi noktasında büyük bir yol katedilmiş olacaktır. Suçun önlenmesi noktasında belirlenen faktörlerin tespitiyle suç potansiyelinin minimize edilmesi sağlanmalıdır. Uygulanacak politikalarla birlikte suç oranlarının azaltılması veya daha güvenli bir toplum beklentisinin olumlu seyrinde olması gibi neticeleri beraberinde getirmesi önemli olacaktır (Demircioğlu, Akdemir ve Tuncer, 2020, s. 15-17).

Geleneksel kolluk anlayışı temelde tekdüze ve cezalara dayanan bir sistematığe sahipti. Özellikle ikinci dünya savaşının ardından ABD, İngiltere gibi ülkelerde kolluk ve politikalar bağlamında değişimlere gidilirken toplum destekli polislik gündeme getirilmiştir. 1960'lı yıllarda Amerika'da yaşanan toplumsal olaylarla birlikte halk ve polis arasında kopukluklar ve meşruiyet tartışmaları ciddi bir sorun haline gelmiştir. Yaşanan gelişmeler ışığında toplum destekli polislik uygulamalarının önemi giderek artarken bu alanda birçok ülkede harekete geçmeye başlamıştı. 1970'li yıllarda ise refah devleti yaklaşımı ile birlikte sosyal devletin mahiyeti artarken bunun yansıması olarak toplum destekli polislik uygulamaları derinleşerek daha boyutlu bir hal almıştır (Yıldız, 2021, s. 137-140).

Polis kavramının incelenmesi başlı başına bir çalışmanın konusunu oluşturacak bir mahiyete sahiptir. Bu bağlamda polisin genel hatlarıyla el alınması gerekmiştir. Polis kavramının ülkemiz özelinde de değerlendirmesi kısa olarak aktarılacak belirli bir fikir edinilmesi sağlanmıştır. Bu aktarımlarımızın ardından tezimizin bu bölümünü nihayete erdiriyoruz.

2.Yöntem

2.1.Araştırmanın Amacı

İnsanlık tarihinin belirli dönemlerinde vuku bulan salgın hastalıklar devletleri veya toplumları derinden etkilemektedir. Tarihinde yaşanmış olan bir veba salgını ya da İspanyol gribi hastalıkların bıraktığı hasarlar uzun yıllar etkisini göstermiştir. Bu bağlamda yaşadığımız zaman dilimi ve teknolojik olarak gelişmiş halimize rağmen vuku bulan COVID-19 pandemisi devletleri ve toplumları derinden etkilemiştir. Pandemilerin vuku bulması ve ortaya çıkarttığı neticeleri ekonomi veya sosyal manada ele alıp irdelemek mümkün olacaktır. Konumuz bağlamında pandemi sürecinin polislik ve suç bağlamında ele alınması amaçlanmaktadır.

2.2.Araştırmanın Önemi

Suç olgusu dünyanın tüm toplumlarında az ya da çok görülen olumsuz bir durumdur. Suçlarla mücadele işi ise güvenlik güçlerinin, yasama ve yargı organlarının işidir. Yasama ile hangi eylemlerin suç olarak sayılacağı belirlenirken, yargı ile de hangi suçun cezai karşılığının ne olduğu takdir edilmektedir. Ülkemizde suçla mücadele konusunda güvenlik

gücü olarak jandarma, polis ve zabıta gibi kolluk kuvvetleri görev almaktadır. Ancak bu kolluk kuvvetlerinin arasında en fazla sayı ve yetkiye sahip olan kolluk gücü unsuru polislerdir. Polisler mali suçlardan trafik suçlarına, cinsel suçlardan hırsızlığa, uyuşturucu ticaretinden hakarete kadar pek çok suçla mücadele etmektedirler. Diğer bir ifade ile polislerin mücadele ettikleri suç yelpazesi oldukça geniş olup, tüm suçları kapsamaktadır. Dolayısıyla iş yükleri de oldukça fazladır. Pandemi döneminde toplumun kapanmaya gitmesi ile sokaklarda daha az sayıda insan bulunmuş, insanların birbirleri ile teması minimum seviyeye inmiştir. Buradan hareketle suç oranlarında da pandemi döneminde azalmanın olduğu düşünülebilir. Bu çalışmanın bu durumun tespiti açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca alan yazında bu konuda yapılmış herhangi bir akademik çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle çalışmanın bir ilk olması açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda istatistiki veriler ışığında pandemi sürecinin öncesi ve sonrasıyla irdelenmesi ile birlikte suçun zamansal ve durumsal bağıntısının kurulması sağlanacaktır. Burada polisin suçla mücadelesinden yola çıkarak suçlar bazında ele alınması ve değerlendirilmesi önemli olacaktır.

2.3.Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden belge analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada alan yazında yapılmış çalışmalar taranmış, Emniyet Genel Müdürlüğü, TÜİK, Adalet Bakanlığı gibi kurumların internet sitelerinde yer alan suç ve suçlarla ilgili istatistiklerden yararlanılarak bir yargıya varılmaya çalışılmıştır.

2.4.Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında polis, suç olayları, pandemi konuları ele alınmıştır. Araştırmanın sınırlılıkları ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Araştırma polisin müdahale ettiği suç olayları ile sınırlıdır,

Araştırma Adalet Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve TÜİK gibi kurumlardan elde edilen istatistiklerle sınırlıdır,

Araştırma 2018-2023 yılları arasında yayımlanmış olan suç olayları istatistikleri ile sınırlıdır.

Çalışma konusunun polislikle ve suç ile ilintili olması kaynaklara erişimde ve yöntemsel çerçevede sınırlı hareket edilmesine neden olmuştur.

Çalışmamızın konusu gereği anket veya görüşme yöntemine başvurma olanağımız olmamış konu istatistiki verilerle sınırlı olarak ele alınmıştır.

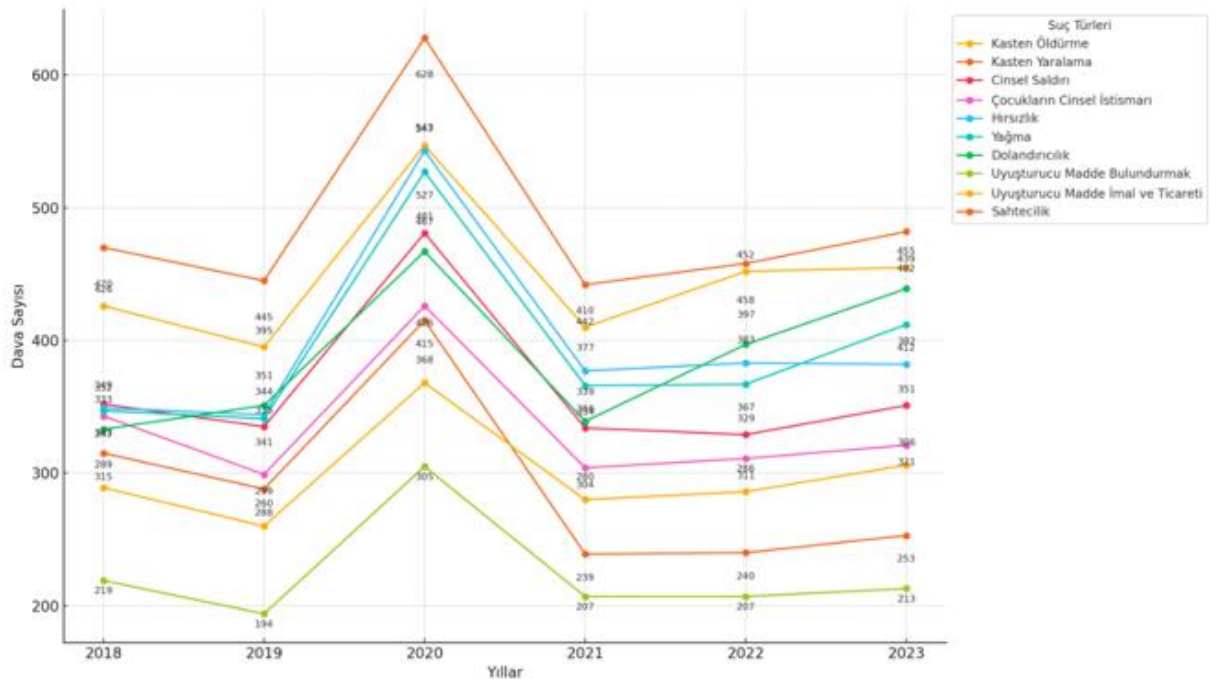
3.Bulgular

Tablo 4.1: 2018-2023 Yılları Arasında Polisin Mahkemelere Sevk Ettikleri Dosya Sayıları

Mahkeme Türü	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ağır Ceza	1.422	2.522	4.292	15.722	89.553	126.146
Çocuk Ağır Ceza	22	107	175	503	2.268	2.762
Çocuk Ceza	160	380	693	2.580	19.814	22.202
Asliye Ceza	6.349	15.486	28.572	106.520	552.338	830.897
İcra Ceza	484	1.394	931	2.729	24.606	42.814
Fikri ve Sınai Haklar Ceza	13	30	52	305	1.657	2.432
TOPLAM	8.450	19.919	34.715	128.359	690.236	1.027.253

Kaynak: Adalet İstatistikleri, 2023, https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22042024115644ADAlet_ist-2023CALISMALARI59.pdf, (15.08.2024).

Yukarıdaki incelendiğinde 2018-2023 yılları arasında polisin müdahale ederek adalete teslim ettiği kişilerin ve açılan mahkemelerin türüne göre dağılımlarının sunulduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde pandemi dönemi olarak görülen 2020 yılından sonra suç olaylarında hızlı artışların olduğu görülmektedir. Bu artışların daha net anlaşılabilmesi için aşağıdaki grafikler oluşturulmuştur.



Grafik 4.1: Ağır Ceza Mahkemelerindeki Suçların Türlerine Göre Dağılımı ve Yıllara Göre Dava Sayıları Değişimi (2018-2023)

Grafik 4.1'e göre pandemi öncesi (2018-2019) dönemde, 2018'de 426 olan kasten öldürme suçları dava sayısı, 2019'da 395'e düşmüştür. 2018'de 315 olan kasten yaralama dava sayısı, 2019'da 288'e gerilemiştir. 2018'de 352 olan cinsel saldırı dava sayısı, 2019'da 335'e düşerek küçük bir azalma göstermiştir. 2018'de 343 çocukların cinsel istismarı vakası varken, 2019'da 299'a düşmüştür. Bu suç türü de pandemi öncesi dönemde düşüş eğilimi göstermektedir. 2018'de 349 adet hırsızlık davası varken, 2019'da 344'e düşmüştür. 2018'de 347 yağma vakası varken, 2019'da 341'e gerileyerek hafif bir azalma göstermiştir. 2018'de 333 dolandırıcılık vakası yaşanmışken, 2019'da 351'e çıkarak artış gösteren tek suç türüdür.

Uyuşturucu madde bulundurmak 2018'de 219, 2019'da 194 dava sayısı ile azalma göstermiştir. Uyuşturucu madde imal ve ticaretine bakıldığında ise 2018'de 289 vaka varken, 2019'da 260'a düşerek gerileme olmuştur. 2018'de 470 olan sahtecilik dava sayısı, 2019'da 445'e düşmüştür.

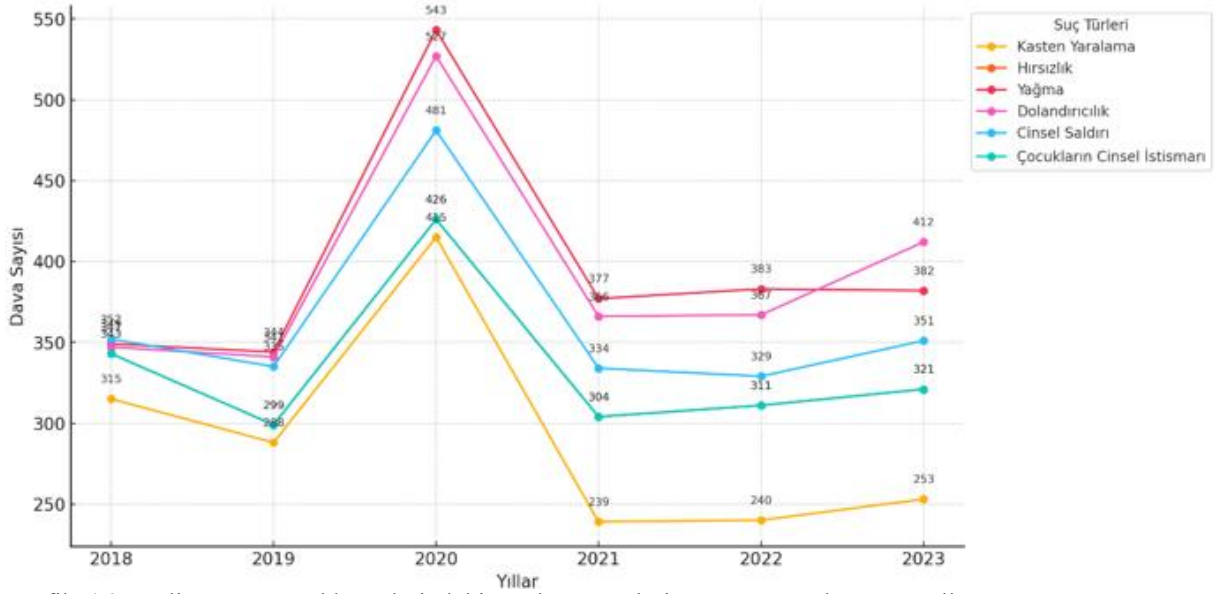
Pandemi öncesi sürecin suçlar bağlamında değerlendirilmesi yapılacak olursa burada belirtilen suçların 2018 ve 2019 yılları arasında bir artıştan ziyade azalış eğiliminde gerçekleştiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak pandemi öncesi dönemde suç oranlarının bir düşme trendinde olduğu ifade edilebilir.

Pandemi döneminde (2020-2021), kasten adam öldürme 2020'de 547 gibi bir sayıyla ciddi bir artış gösterirken, 2021'de 410'a düşmüştür. Kasten yaralama 2020'de 415'e yükselmiş, ancak 2021'de 239'a inerek keskin bir düşüş yaşamıştır. Pandemi sırasında şiddet olaylarındaki değişim dikkat çekmektedir ve pandeminin sosyal etkilerinin şiddet suçlarında ani değişikliklere yol açtığı sonucu çıkarılabilir. Çocukların cinsel istismarı hakkındaki dava sayısı 2020'de 426'ya yükselmiş, 2021'de 304'e düşmüştür. Hırsızlık 2020'de 543 dava ile önemli bir artış gösterirken, 2021'de 377'ye gerilemiştir. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle 2020'de hırsızlık vakaları artış göstermiş olabilir. Yağma vakası 2020'de 527'ye yükselmiş, 2021'de 366'ya düşmüştür. Dolandırıcılık 2020'de 467'ye yükselmiş, 2021'de 339'a düşmüştür. Bu dönemde dolandırıcılık olaylarında belirgin bir değişim görülmüştür. Uyuşturucu madde bulundurmak suçuna ilişkin dava sayısı 2020'de 305'e yükselmiş, 2021'de 207'ye düşmüştür. Buradan uyuşturucu madde kullanımındaki artışın pandemi döneminde arttığı sonucu çıkarılabilir. Uyuşturucu madde imal ve ticareti ise 2020'de 368'e yükselmiş, 2021'de 280'e düşmüştür. Sahtecilikte 2020'de 628 ile önemli bir artış yaşanmış, 2021'de 442'ye düşmüştür. Ekonomik dengesizlik ve dalgalanmalar bu artışta etkili olabilir.

Pandemi dönemi olan 2020 ve 2021 bağlamında ağır ceza mahkemesine sevk edilen suç bazlı istatistiklere göre 2020 yılında ciddi bir artış yaşanırken, 2021 yılında bir azalış meydana gelmiştir. Bu verilerden yola çıkarak pandeminin ilk yılı itibarıyla uygulanan sıkı kurallar ve sınırlamalara bağlı olarak meşru olmayan yollara başvurulması söz konusu olabilir. Örneğin uygulanan sınırlamalarla bireylerde veya toplumda bir gerilim ya da saldırganlık ile beraber fiziksel şiddet olayları vuku bulabilir. 2022 yılındaki artışa nazaran 2021 yılında yaşanan azalış için ise toplumun olağan dışı duruma alışması ile birlikte bir uyum sürecinin neticesi olarak azalma göstermiş olabileceği belirtilmelidir. Bu duruma ek olarak pandemi süreci ile birlikte hükümlülere denetimli olarak izin verilmesi hususunun da kamu düzeni ve suç oranlarında artışa sebebiyet vermesi pek mümkündür. Ama 2021 yılında meydana gelen azalma bununla tam zıt yönde bulunmaktadır.

Pandemi döneminden sonra (2022-2023), kasten öldürme vakaları 2022'de 452'ye, 2023'te ise 455'e çıkarak tekrar yükselmiştir. Pandemi sonrası dönemde şiddet vakalarının arttığı görülmektedir. 2022'de 240 olan kasten yaralama dava sayısı, 2023'te 253'e yükselmiştir. Bu suç türü de pandemi sonrası dönemde artış eğilimindedir. 2022'de 329 olan cinsel saldırı dava sayısı, 2023'te 351'e çıkmıştır. Çocukların cinsel istismarına dair davalar 2022'de 311, 2023'te 321'e yükselmiştir. Hırsızlığa dair 2022'de 383 dava varken, 2023'te 382 ile sabit görünüm arz etmiştir. 2022'de 367 yağma davası, 2023'te 412'ye çıkarak artış göstermiştir. Dolandırıcılık 2022'de 397, 2023'te 439'a yükselerek pandemi sonrası artış eğilimi sergilemiştir. Uyuşturucu madde bulundurmak 2022'de 207 vaka ile aynı kalırken, 2023'te 213'e çıkmıştır. Uyuşturucu madde imal ve ticareti de 2022'de 286, 2023'te 306'ya yükselmiştir. Son olarak sahtecilik 2022'de 458 iken, 2023'te 482'ye yükselmiştir.

Pandemi sonrası süreç için yani 2022 ve 2023 yılları için suç oranlarının pandemi dönemine göre artarak devam ettiği görülmektedir. Bu bağlamda pandeminin bitimiyle birlikte uygulanan esnetme politikaları ile beraber suç oranlarının da arttığı görülmektedir.



Grafik 4.2: Asliye Ceza Mahkemelerindeki Suçların Türlerine Göre Dağılımı ve Yıllara Göre Dava Sayıları Değişimi (2018-2023)

Pandemi öncesi dönemde asliye ceza mahkemelerinde, kasten yaralama suçundan 2018'de 315 vaka varken, 2019'da bu sayı 288'e düşmüştür. Yani bu dönemde kısmi bir azalma söz konusudur. Hırsızlık suçuna dair davalar 2018'de 343 iken, 2019'da 299'a düşmüştür. Yağma suçu pandemi öncesinde 349'dan 344'e çok az bir düşüş yaşamıştır. Benzer şekilde 2018'de 347 olan dolandırıcılık ile ilgili dava sayısı, 2019'da 341'e düşmüştür. Cinsel saldırıya dair 2018'de 352 olan vaka sayısı da 2019'da 335'e gerilerken, çocukların cinsel istismarı ile ilgili 2018'de 343 vaka varken, 2019'da 299'a düşmüştür.

Pandemi sırasında, 2020'de kasten yaralama olayı 415'e yükselirken, 2021'de 239'a ciddi bir düşüş yaşamıştır. Pandeminin ilk yılında bu artış, ikinci yılındaki sert bir düşüş dikkat çekicidir. 2020'de 426'ya yükselen hırsızlık davası sayısı, 2021'de 304'e gerilemiştir. Pandemi döneminin getirdiği ekonomik sorunlar nedeniyle pandeminin sona erdiği 2020'de artış görülmüş olabilir. Yağma vakalarında 2020 yılında 543 ile önemli bir yükselme görülmüş, 2021'de ise 377'ye düşmüştür. 2020'de 527'ye yükselen dolandırıcılık vakası sayısı, 2021'de 366'ya gerilemiştir. 2020'de cinsel saldırı vaka sayısı 481'e çıkmış, 2021'de ise 334'e inmiştir. Çocukların cinsel istismarı hakkındaki davalarda ise 2020'de 426 vakayla önemli bir yükseliş görülmüş, 2021'de ise 304'e düşmüştür.

Pandeminin ardından 2022'de kasten yaralama sayısı 240 ile düşük seviyedeysen, 2023'te 253 ile hafif bir artış görülmektedir. Hırsızlık dava sayısı da benzer biçimde 2022'de 311'e, 2023'te ise az bir artışla 321'e yükselmiştir. Yağma vakaları 2022'de 383, 2023'te 382 ile neredeyse aynı kalmış, yani pandemi sonrası bu suçta fazla bir değişiklik olmamıştır. Dolandırıcılık davası sayısı ise 2022'de 367 iken, 2023'te 412'ye yükselmiştir. Pandemi sonrası dönemde dolandırıcılık suçlarında yeniden bir yükseliş gözlemlenmektedir. Cinsel saldırı sayısı 2022'de 329'a düşmüşse de 2023'te ise 351'e çıkmıştır. Bu suç türü de pandemi sonrasında tekrar artış eğilimi göstermiştir. 2022'de 311 olan çocukların cinsel istismarına dair vaka sayısı da 2023'te 321'e yükselmiştir. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Sonuçlar

Bu çalışmanın konusunu polisin pandemi öncesi, dönemi ve sonrasında müdahale ettiği suç içeren olayların analizi oluşturmuştur. Yapılan çalışma sonucunda pandemi (COVID-19) sürecinin suç oranlarında belirgin değişimlere neden olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, pandemi öncesi, dönemi ve sonrasındaki suç oranları arasında ciddi farklar gözlemlenmiştir.

Pandemi öncesi, sırası ve sonrasındaki suç oranlarına sınıfsal ve sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında pandemi öncesi dönemde, ülkedeki ekonominin göreceli olarak iyi durumda olması, suç oranlarının da daha stabil seyretmesine yol açmıştır denilebilir. Suçları işleyenlerin genellikle ekonomik olarak kötü durumda olan toplumun alt gelirli gruplarında daha yoğun görüldüğü söylenebilir. Özellikle mal varlığına karşı işlenen suçların ekonomik açıdan zor durumda olan kesimlerde daha yaygın görülmesi şaşırtıcı değildir. Bu dönemde suç türlerinde önemli değişiklikler gözlemlenmemiştir.

Pandemi dönemi, özellikle alt ve orta gelir grupları üzerinde ciddi ekonomik baskılara neden olmuştur. İşini kaybetme, gelir azalması, geçinmekte zorlanma gibi sorunlar suç oranlarını büyük ölçüde etkilemiştir. Örneğin mal varlığına karşı işlenen suçlarda bu dönemde muhtemelen ekonomideki kötüleşme nedeniyle artış görülmüştür. Bu durum, gelir kaybına uğrayan ya da işsiz kalan kişilerin suça yönelmesinin bir sonucudur. Pandemiyle birlikte çevrim içi faaliyetlerin artması ise dolandırıcılık ve siber suç oranlarını artırmıştır. Pandemi sürecinde, çevrim içi içeriklerin ve tüketiminin artmasıyla telif hakkı ihlallerinde dalgalanmalar yaşanmıştır. Bu dönemin yarattığı ekonomik sorunlar- ticari faaliyetlerin de kısıtlanmasıyla- sahte ve taklit ürünlere olan talebi arttırmış olmalı ki marka hakkıyla ilgili davaların sayısında değişimlere yol açmıştır. Özellikle ekonomik kriz nedeniyle orta ve alt sınıfın bu tür suçlara yönelmesi, ekonomik koşulların suç ile ilişkisini göstermektedir. Pandemi nedeniyle yaşanan karantinalar eve kapanma sürecini doğurmuştur. Bu sosyal ve ekonomik izolasyon da uyuşturucu madde kullanımı ve ticaretiyle ilgili suçların artmasına yol açmıştır.

Şüphesiz suç oranlarındaki artışın tek sebebi pandemi değildir. Pandemi öncesinde, sırasında ya da sonrasında işlenen suçların pandemiden bağımsız olarak en önemli sebeplerinden biri ekonomik koşullardır. Yüksek enflasyon, işsizlik ve gelir dağılımında dengesizliğin olduğu toplumlarda suç oranları da yüksektir. Bu nedenle bu tür toplumlarda özellikle mal varlığına karşı işlenen, gasp, hırsızlık ve dolandırıcılık gibi suçlarda artış görülebilir. Ekonominin dışında toplumsal yapı ve sosyal normlar da suç oranlarının değişmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda cinsel ve aile içi şiddet gibi suçlar aynı zamanda toplumun sosyo-kültürel yapısından etkilenmektedir. Ataerkil, geleneksel, sınırları keskin şekilde belirlenmiş cinsiyet rollerinin olduğu toplumlarda bu tür suçların meydana geldiği ve arttığı gözlenmektedir. Ekonomik etkenlerin yanı sıra adalet sistemindeki aksaklıklar, yargılama ve cezalandırma mekanizmasındaki sorunlar suçların artışını tetiklemektedir. Ayrıca nüfus artışı, göç ve şehirleşme de suç oranlarını etkilemektedir. Bu durum aynı zamanda polis ve diğer güvenlik güçlerinin suçla mücadele sürecinde zorlanmasına da neden olmaktadır.

Aktarılan veriler ışığında pandemi öncesi, pandemi dönemi ve sonrasında belirli suçlar bağlamında değişken sonuçlar elde edilmiştir. Bu bağlamda el de edilen verilere yaşı temelinde de bakmamız değerli olacaktır. Sınırlılıklarımız nedeniyle çıkarmamız gereken sonucun genel ve soyut olması da pek muhtemel olacaktır. Bu doğrultuda ağır ceza ve asliye ceza mahkemelerinde yetişkinlerin, çocuk ağır ve çocuk mahkemelerinde ise küçüklerin yargılanmasının gerçekleştirildiği ifade edilebilir. Verilerimizin bu perspektifte değerlendirmesi ile birlikte çıkarımımız 2018-2023 yılları arasında küçüklerdeki suç oranlarının seyrin daha istikrarlı, yetişkinlerde ise dalgalı bir seyrin varlığı söz konusu olacaktır.

Pandemi ve suç ilişkisi bağlamında vurgulamak istediğimiz bir diğer bağlam ise sosyal medya ya da teknoloji ile geçirilen zaman olmalıdır. Günümüzde bir yaş sınırlamasını

tabi olmaksızın bütün topluma sirayet eden sosyal medya kullanımı pandemi ve suç bağlamında ele alınabilir. Şöyle ki pandemi ile birlikte sosyal izolasyona tabi olan insanların sosyal medyayla olan vakit geçirme süreleri ciddi oranda artış göstermiştir. Bu bağlamda sosyal medyanın yararlarının yanında çok ciddi zararlara sebep olduğu gerçeği tartışılmazdır. Özellikle küçükler olmak üzere bireylerin suçla ilintili etkileşimleri gibi bir durumla karşı karşıya kalabilir. Burada özellikle pandemi sonrasında hızla artan suç oranları bu bağlamda ele alınabilir.

Genel bir değerlendirme yaparak önerilere geçmemiz yerinde olacaktır. Pandemi öncesi dönemde suç oranlarının dalgalanmaması ve genellikle sabit kabul edebileceğimiz bir seyirle gerçekleştiği söylenebilir. Pandemi döneminde ilk yıl suç oranlarında belirgin artışların görüldüğü, ikinci yıl ise suç oranlarının genellikle azalma eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Pandemi döneminin ilk yılı olan 2020 yılında yaşanan belirsizlikler, uygulanan sınırlayıcı politikalar, ekonomik sorunsallar (işsizlik, enflasyon veya gelir dağılımı) veya sosyo-kültürel yapının değişim ve dönüşümü gibi değişik nedensellikler ışığında ele alınması önemli olacaktır. Pandemi dönemi ve pandemisin bireyler ve toplum üzerinde bıraktığı etki suç ve sapkınlık bağlamında da bir etkiye sahip olabilir. Burada özellikle pandemi sonrasında suç oranlarının ciddi artışı bu kapsamda değerlendirilmelidir. Pandemi ile birlikte vuku bulan sınırlamalı veya ekonomik noksanlıkların mevcudiyeti pandeminin bitimi ile birlikte birdenbire yok olmayacaktır. Şöyle ki pandeminin ortaya çıkarttığı sorunların giderilmesi daha uzun bir zamana yayılan süreçte ancak mümkün olacaktır. Suç ve pandemi özelinde ise pandemi suç ve suç oranlarına tesir ederek etkisi altına almıştır. Bu durumun giderilmesi de ekonomi gibi belirli bir zamana bağlı olarak gerçekleşmesi pek muhtemel olacaktır.

4.2.Öneriler

Bu çerçevede suç oranlarını azaltmak için atılabilecek bazı adımlar şunlar olabilir:

Gelir Eşitsizliği: Suç oranlarını azaltmak ve sonrasında düşük seviyede tutmak için gelir dağılımındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılmasına yönelik geniş kapsamlı politikalar üretilmelidir. Bilhassa düşük gelir seviyesindeki grupları destekleyecek ekonomik programlarla suç işleme oranları azaltılabilir. Bunun dışında sosyal ve ekonomik yardımlar ile destekler hırsızlık, gasp, dolandırıcılık gibi ekonomik temelli suçların azalmasına yol açabilir.

İstihdam: İşsizlik, suç oranlarını etkileyen bir diğer ekonomik temelli faktördür. Bu sebeple, istihdamı artırmayı amaçlayan girişimler, özellikle de gençlere yönelik iş imkânlarının artırılması, işsizliğin azalmasına ve dolayısıyla suç oranlarının azalmasına neden olacaktır. Bu bağlamda, orta ve küçük ölçekli işletmelere destek olunması, girişimcilik programlarının yaygınlaştırılması ve meslek eğitimleriyle iş gücünün daha nitelikli duruma getirilmesi suç oranlarını azaltabilir.

Adalet: Suçla etkili bir biçimde mücadele edebilmek için adalet âdeta olmazsa olmazdır. Bu yüzden hukukun güncel ve caydırıcı olması gerekmektedir. Bu kapsamda bütün suç türlerine yönelik yasal düzenlemeler gözden geçirilerek güncellenmelidir. Yasal düzenlemelerin yanı sıra yargı sisteminin hızlı ve etkin şekilde işlemesi de gerekmektedir. Suçluların adil ve zamanında yargılanması ve cezalandırılması suç oranlarının azalmasına yol açmaktadır.

Eğitim: Eğitim seviyesinin düşük olduğu toplumda suç oranları yüksektir. Bu sebeple, suçu azaltma ve önleme önlemleri çerçevesinde eğitime ayrıca önem verilmelidir. Bu eğitim özellikle erken yaşta verilerek çocuklara hukuk üstünlüğü ve ahlaki değerler öğretilir. Ayrıca, gençlere yönelik merkezlerin yaygınlaştırılması, kültür-sanat ve spor etkinliklerine destek olunmasıyla gençlerin suça yönelmeleri engellenebilir.

Psikolojik Yardım/Destek: Pandeminin sebep olduğu stres, ekonomik ve sosyal problemler özellikle aile içi şiddet ve cinsel suçlar gibi suçlarda artışa yol açmıştır. Bu yüzden, bireylerin ve dolayısıyla toplumun psikolojisini iyileştirmeye yönelik destek programları geliştirilmelidir. Özellikle gençler, çocuklar ve aileler için psikolojik danışmanlık ve destek hizmetleri suç eğilimini azaltabilir.

Toplum Destekli Kolluk: Geçmişin günümüze kadar her dönemde devletler için güvenlik en önemli konulardan biri olmuş ve olmaya devam edecektir. Bu bağlamda değişen dünya konjonktürü içerisinde güvenlik kavramı da muhtelif değişim ve dönüşümlere uğramıştır. Bu değişim ve dönüşümün getirdiği kavramlardan biri toplum destekli kolluktur. Toplum destekli kollukla beraber tabii ki kamu düzenin ve asayişin sağlanması elzem olmak üzere özellikle suç kaynağında önlemek amaçlanmaktadır. Suç oranlarının arttığı bu dönemde özellikle halkla iletişimin sağlandığı ve suçun önlenmesi için proje ve programların hayata geçirilmesi faydalı olacaktır.

- **Sapkinlık ve Suç:** kamu düzeni ve asayişin sağlanması noktasında kolluk kuvvetlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu doğrultuda kamu düzeni ve asayiş bağlamında suç ve suçlunun mevcut bulunması önemli bir konudur. Burada suç ve suçlunun varlığı ve bu varlığın doğurabileceği problemlerin önceden tespiti ya da öngörülmesi önemlidir. Bu da suç ve suçlunun analizi ve yorumlanması gibi teknik süreçlerin titizlikle uygulanmasından geçmektedir.

- **Suça Sürüklenen Çocuklar:** kamu düzeninin sağlanması noktasında suç oranlarının azaltılması veya suç faillerinin yakalanması gibi konularda özellikle küçük yaşlarda suç ile tanışan çocukların özel olarak suçtan ve bu yola çıkan araçlardan korunmaları önemlidir. Burada çocukların muhafaza edilmeleri için gerekli politikaların gerçekleştirilmesi önemli olacaktır.

- **Güvenli Toplum:** Devletin en temel birimi olan insandan başlayarak toplumsal yapı içerisinde aile gibi oluşumlardan başlayarak güvenlik kavramının bütüne yayılarak sirayet etmesi önemli olacaktır. Bu bağlamda toplumun güven ve huzur içerisinde yaşaması için gereken moral ve motivasyon kaynaklarının sağlanması önemli olacaktır.

- **Suç Araştırmalarının Önemi:** Suçluların yakalanması kadar elzem olan bir konuda suç araştırmalarıdır. Burada suçun kökeninden gelişimine kadar detaylı olarak ele alınması araştırılması önemli olacaktır. Bu bağlamda özellikle bu araştırmalarla suçla mücadelenin daha kolay ve profesyonel olarak gerçekleştirilmesi sağlanmış olacaktır.

Kaynakça

- Aaltonen, M., Macdonald, J. M., Martikainen, P., & Kivivuori, J. (2013). Examining the generality of the unemployment–crime association. *Criminology*, 51(3), 561–594.
- Adalet Bakanlığı (2024). Adalet İstatistikleri, 2023, https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22042024115644ADalet_ist-2023CALISMALARI59.pdf, (15.08.2024).
- Agnew, R. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30(1), 47–87.
- Agnew, R., & Brezina, T. (2019). General strain theory. In M. D. Krohn, N. Hendrix, G. Penly Hall, & A. J. Lizotte (Eds.), *Handbook on Crime and Deviance* (pp. 145–160). Springer International Publishing.
- Akbıyık, A. ve Avşar, Ö. S. (2020). Coronavirüs Enfeksiyonu Hastalığının (COVID-19) Epidemiyolojisi ve Kontrolü. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 109–116.

- Akdemir, N. (2021). Suç önlemenin teorik ve kavramsal çerçevesi. İ. H. Demircioğlu, N. Akdemir & C. O. Tuncer (Ed.), *Dünya örnekleriyle suç önleme stratejileri ve güvenlik* (1. baskı). Ankara: TİAV Yayınları.
- Akpınar, İ. (2018). *Suç olgusu, suç teorileri ve kadın suçluluğu: Kayseri örneği* [Yayınlanmamış yüksek lisans]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Alacakaptan, U. (1975). *Suçun unsurları*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Ashby, M. P. (2020). Initial evidence on the relationship between the coronavirus pandemic and crime in the United States. *Crime Science*, 9(1), 6.
- Ashby, M. P. J. (2020). Initial evidence on the relationship between the coronavirus pandemic and crime in the United States. *Crime Science*, 9(1), 6.
- Ayas, Ö. (2021). Pandemi ile geçen bir yılın hırsızlık suçu bağlamında analizi: Türkiye ve İngiltere örneği, *Kriminoloji ve Toplum Bilimleri Dergisi*.
- Bal, H. (2014). *Hukuk sosyolojisi*. Sentez Yayınları.
- Baloch, S., Baloch, M. A., Zheng, T. ve Pei, X. (2020). The Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic. *The Tohoku Journal of Experimental Medicine*, 250(4), 271–278.
- Blumstein, A., Rivara, F. P., & Rosenfeld, R. (2000). The rise and decline of homicide-and why. *Annual Review of Public Health*, 21(1), 505–541.
- Burkay, S. (2008). Teorik çerçevede suç. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 2, 4.
- Canter, D. (2020). *Suç Psikolojisi*, Yazıcıoğlu, D. (çev.) 2. Baskı, Sola Unitas.
- Cascella, M., Rajnik, M., Aleem, A., Dulebohn, S. C. ve Napoli, R. Di. (2022). Features, Evaluation, and Treatment of Coronavirus (COVID-19). *StatPearls* içinde. Treasure Island.
- Ciotti, M., Ciccozzi, M., Terrinoni, A., Jiang, W.-C., Wang, C.-B. ve Bernardini, S. (2020). The COVID-19 Pandemic. *Critical Reviews in Clinical Laboratory Sciences*.
- Dolu, O. (2009). Bir fırsat olarak suç: suçun durumsal belirleyicileri, suç fırsatları ve rutin faaliyetler teorisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(2).
- Dönmezer, S. ve Erman, S. (2016). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*, c.I, 14. Basım Der EGM, (2007), *Toplum destekli polislik*, Ankara: Başkent Ofset.
- EGM, (2022), *Polis Dergisi*, EGM Polis Akademisi Başkanlığı Basım ve Yayım Şube Müdürlüğü, S.110, Yayın Katalog No: 747.
- Eskici Katırcıgil, B. (2017). Cesare Beccaria'nın suç ve ceza felsefesi. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 155-179.
- Estevão, A. (2020). Covid-19. *Acta Radiológica Portuguesa*, 32(1), 5–6.
- Goin, D. E., Rudolph, K. E., & Ahern, J. (2018). Predictors of firearm violence in urban communities: A machine-learning approach. *Health & Place*, 51, 61–67.
- Göktürk, N.; Özgenç, İ. ve Üzülmaz, İ. (2012). *Ceza hukukuna giriş*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gökulu, G. (2019). Suç kuramları: biyolojik ve psikolojik yaklaşımlar: eleştirel bir değerlendirme. *Social Sciences*, 14(4), 1471-1488.
- Gözler K. (2015). *Anayasa Hukukunun Genel Esasları*. Ekin Yayınları.
- Gözübüyük A.Ş. ve Tan T. (2021). *İdare Hukuku*. Turhan Kitabevi.
- Grogger, J. (1998). Market wages and youth crime. *Journal of Labor Economics*, 16(4), 756–791.
- Haklı S. Z. (2021). Modern siyasi kurumlar ve ideolojiler. Polis Akademisi
- Haklı, S. Z. (2021). *Modern siyasi kurumlar ve ideolojileri*. Polis Akademisi Yayınları.
- Hanbay, E. (2019). *Hırsızlık suçu işleyen çocuklar üzerine sosyolojik bir çalışma:(Bitlis İli Örneği)* [Yayınlanmamış yüksek lisans]. Fırat Üniversitesi.

- Hoeboer, C. M., Kitselaar, W. M., Henrich, J. F., Miedzobrodzka, E. J., Wohlstetter, B., Giebels, E., & de Kogel, C. H. (2024). The impact of COVID-19 on crime: A systematic review. *American Journal of Criminal Justice*, 49(2), 274-303.
<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/su%C3%A7>, (Erişim Tarihi: 15.08.2024).
- İnal, F., Ayhan, U., Şekeroğlu, O., Deniz, İ., & Duygu, N. (2020). *Polis müdahale yöntem ve teknikleri* (1. basım). Polis Akademisi Yayınları.
- İrdem, İ. (2020). *Anayasal düzen ve idari yapı* (1. basım). Polis Akademisi Yayınları.
- Karstedt, S., Clarke, R. V., & Felson, M. (1994). Advances in criminological theory, vol 5, routine activity and rational choice. *Contemporary Sociology*, 23(6), 859–860.
- Lombroso, C. (2021). *Cesare Lombroso'nun Sınıflandırmasına Göre Suçlu İnsan*, Çev. Yılmaz, İ.H., 1. Baskı, Albaraka Yayınları.
- Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu. (1983). *T.C. Resmî Gazete* (18218). <https://www.resmigazete.gov.tr/>
- Mohler, G.; Bertozzi, A. L.; Carter, J.; Short, M. B. ve diğerleri (2020). Impact of social distancing during COVID-19 pandemic on crime in Los Angeles and Indianapolis, *Journal of Criminal Justice*, 68, 101692.
- Öz Yıldız, S. (2021). *Demokratik polislik teori ve uygulamaları* (5. basım). Polis Akademisi Yayınları.
- Özbek, V. Ö.; Kanbur, M. N.; Doğan, K.; Bacaksız, P. ve Tepe, İ. (2013). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Basım, Ankara Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ. (2006). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Seçkin Yayıncılık.
- Özkoçak, V., Çetli, E. ve Koç, F. (2020). Geçmişten günümüze pandemilere genetik ve antropogenetik açıdan bakış. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(32), 1088–1095.
- Porta, M. (2008). *A Dictionary of Epidemiology*. (S. Greenland ve J. M. Last, Ed.). Oxford University Press.
- Revital, Sela-Shayovits ve Haviv, N. (2022). Juvenile delinquency and COVID-19: the effect of social distancing restrictions on juvenile crime rates in Israel. *Journal of experimental criminology*, 1-24.
- Riou, J. ve Althaus, C. L. (2020). Pattern of Early Human-to-Human Transmission of Wuhan 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV), December 2019 to January 2020. *Eurosurveillance*, 25(4).
- Rosenfeld, R. (2009). Crime is the problem: Homicide, acquisitive crime, and economic conditions. *Journal of Quantitative Criminology*, 25(3), 287–306.
- Rowhani-Rahbar, A., Quistberg, D. A., Morgan, E. R., Hajat, A., & Rivara, F. P. (2019). Income inequality and firearm homicide in the US: A county-level cohort study. *Injury Prevention*, 25(Suppl 1), i25–i30.
- Schleimer, J. P., McCort, C. D., Tomsich, E. A., Pear, V. A., De Biasi, A., Buggs, S., & Wintemute, G. J. (2021). Physical distancing, violence, and crime in US cities during the coronavirus pandemic. *Journal of Urban Health*, 98, 772-776.
- Schleimer, J. P., Pear, V. A., McCort, C. D., Shev, A. B., De Biasi, A., Tomsich, E., & Wintemute, G. J. (2022). Unemployment and crime in US cities during the coronavirus pandemic. *Journal of Urban Health*, 99(1), 82-91.
- Sharkey, P., Besbris, M., & Friedson, M. (2017). Poverty and crime. *Oxford Handbook of Poverty and Society*.
- Sokullu Akıncı, F. (2020). *Kriminoloji*. Beta Basım.
- Söylev, Ö. F. (2022). *Suçta Sürüklenmiş Çocuklar ve Maneviyat*. Sonçağ Yayıncılık.
- Şenel M. ve Şenel A.T. (2018). *Devlet genel güvenliği ve polis*. Polis Akademisi Yayınları.

- Thunström, L., Newbold, S. C., Finnoff, D., Ashworth, M. ve Shogren, J. F. (2020). The Benefits and Costs of Using Social Distancing to Flatten the Curve for COVID-19. *Journal of Benefit-Cost Analysis*, 11(2), 179–195.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). *T.C. Resmî Gazete* (17863 mükerrer). <https://www.resmigazete.gov.tr/>
- Uggen, C., & Wakefield, S. (2008). What have we learned from longitudinal studies of work and crime? In A. M. Liberman (Ed.), *The Long View of Crime: A Synthesis of Longitudinal Research* (pp. 191–219). Springer.
- Ünüvar Demirci, M. (2022). *Diş hekimlerinin Covid-19 algısı ve bunu önlemeye yönelik tutum ve davranışlar: Konya örneği*. [Yayınlanmamış yüksek lisans/doktora tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- WHO (2023). <https://covid19.who.int/table>, Erişim Tarihi: 19.07.2024. Yayınları.

Extended Summary

Throughout the turbulent course from past to present, humanity has developed the ability to shape and transform nature. In this context, it is highly likely that humans will encounter unexpected challenges posed by nature. Alongside human development and the examination of these unforeseen problems, the concept of a pandemic and its possible consequences have come to the fore. Historically, this issue has manifested during various periods. A pandemic that occurred in the 19th century, for example, would likely bring different outcomes compared to one happening today, given current technological advancements and available resources. Nonetheless, the destructive effects of pandemics in the past and today show striking similarities despite the level of development achieved. From this point of view, it is necessary to explain the concept of the pandemic and specifically address its modern-day instance: COVID-19.

To analyze crime in the context of a pandemic, the concept of crime must first be approached theoretically. The theoretical discussion of crime and its connection to the concept of a pandemic is essential. In this scope, we will detail the theoretical framework necessary for analyzing the pre-pandemic, pandemic, and post-pandemic periods, particularly focusing on the concept of law enforcement. A narrower examination focusing on the police, in particular, is also crucial. The police force is one of the most important public institutions responsible for maintaining social peace and security. Security is a fundamental need for individuals and societies to live in peace, and the police are among the key actors in fulfilling this need. Tasked with maintaining public order, preventing crime, intervening in criminal acts, and referring offenders to judicial authorities, the police function as a constitutional public force. Besides their presence in every aspect of public life, police officers also continue their duties uninterrupted during crisis periods.

The COVID-19 pandemic, which emerged in 2020 and evolved into a global health crisis, has necessitated a reassessment of the role and activities of the police force. While many public institutions limited their operations or switched to remote work during the pandemic, the police force—lacking this luxury—continued their duties 24/7. This study analyzes the periods before, during, and after the pandemic. In this context, major crimes during each of these three periods will be compared based on changes observed. Data for this analysis will be sourced from the Ministry of Justice's General Directorate of Criminal Records and Statistics. These statistics will be categorized by period and evaluated accordingly. By focusing on the main types of crimes indicated in the data, the study aims to shed light on the transformations and shifts among crime types. Crimes addressed by police intervention and those referred to judicial authorities will be examined across the three defined periods.

It is also crucial to address the methodological approach used. The analysis is based on official data from public institutions, categorized into three periods for comparative evaluation. Important points considered in this study include the fact that crime is a universal issue threatening social order, manifesting in different forms across all societies. Effective crime control requires the legislative branch to define crimes, the judiciary to assign legal sanctions, and law enforcement to apply these in practice. Among the gendarmerie, police, and municipal law enforcement in Turkey, the police have the broadest authority and responsibilities. They deal with a wide range of crimes—from financial offenses and drug-related crimes to sexual offenses and traffic violations—which considerably increases their workload.

When the COVID-19 pandemic emerged in 2020, while much of society went into lockdown, the police continued working without interruption as one of the professions unable to work remotely. The sharp drop in street activity and social contact raised assumptions that crime rates might also shift during this period. However, the lack of academic studies, especially within the Turkish context, highlights the importance of this issue being scientifically addressed. This study examines how the role of the police and crime rates evolved across three timeframes—pre-pandemic, pandemic, and post-pandemic—based on statistical data, aiming to demonstrate how crime has changed in temporal and situational contexts. As a contribution that fills a gap in the literature, this

research offers both an evaluation of police performance during the pandemic and insights into shaping crime control strategies during future crises.

According to the findings, the distribution of crimes referred to judicial authorities during the pre-pandemic period remained relatively stable. Property crimes (such as theft and fraud), crimes against persons (like assault, threats, and insult), and drug-related offenses were prominent. During the pandemic, while these crimes decreased to some extent, new crime categories—such as violating public health regulations, curfew violations, and quarantine breaches—emerged. Additionally, there was a notable increase in domestic violence and cybercrime. Extended stay-at-home periods and the shift of social interaction to digital platforms directly contributed to the rise of these offenses. The study's findings indicate that not only during the pandemic but also afterward, the police force's workload increased, necessitating a review of public security policies. It becomes evident that in addition to enhancing operational capacity, the police must be supported through social policies. Crime prevention cannot rely solely on punitive measures; education, social support mechanisms, and local governance also play key roles in combating crime.

In conclusion, this research highlights the critical role of the police in combating crime during and after the pandemic and serves as a valuable resource for future studies in this area. It is recommended that institutional capacity be strengthened and comprehensive strategies focusing on crime prevention be developed to ensure more effective police intervention during similar future crises.

